

YRJÖ REENPÄÄ JA PSYKOFYYSINEN ONGELMA

Pentti Alanen

KUKA OLI YRJÖ REENPÄÄ

- Syntyi 18.7.1894, kuoli 18.12.1976
- Fysiologian professori 1927 -1962 HY
- Aistinfysiologian tutkija, filosofi
- Fenomenologiaan nojautuva luonnontieteiden tutkimus; Kant, Husserl, Heidegger
- Tieteellinen tuotanto saksankielistä

http://fi.wikipedia.org/wiki/Yrjö_Reenpää

KÄYTTÄMÄNI KIRJALLISUUS

Muistelmat: Ajateltua ja koettua (Otava 1974)

Erik Ahlman –luento Jyväskylässä (pidetty 1976,
julkaisu JY 1977)

Über die Zeit (Acta 1966)

LÄÄKETIEDE TIETEENÄ

- Olli Miettinen: ”Läketiede ei käsittele lääkintää eikä ole tiede, vaan käytännön toimintaa, joka perustuu tieteelle niin kuin autonhuolto tai matonpesu.”
- Läketieteen opettaja on useimmiten jonkin erityisen luonnontieteen alan spesialisti, joka ei välttämättä kohtaakaan luonnontieteiden tiedeluonteen perusongelmia
- Praktikkolääkäri on jokaisessa potilastapauksessa keskellä tieteen teorian ja filosofian klassisia suuria kysymyksiä, joista psykofyysinen ongelma on keskeisimpiä

YMMÄRTÄMISEN ONGELMA

- Ei ainoastaan mielenterveyteen liittyvä peruskysymys, vaan kaikessa kanssakäymisessä vastaan tuleva toisen ihmisen ymmärtämisen ongelma
- - ”Sanokaa nyt suoraan, onko minulla syöpä.”
- - ”Kyllä teillä on”
- Oven läpi kuultu: ”On se kumma, että vaikka minä suoraan kysyin, että onko minulla syöpä, niin ei sanonut.”

KULTTUURITAUSTAN VAIHTUMINEN

- Ymmärtävä metodologia ihmistieteiden perustana
- Toinen maailmansota johti osaltaan englanninkielisen tiedemaailman dominanssiin ja yhteyden katkeamiseen saksankielisen tieteen saavutuksiin
- NIH = Not Invented Here -ylimielisyys

PSYKOFYYSINEN ONGELMA

- Selitysyriytyksiä on kymmeniä
- Psykofyysinen ongelma on - Reenpään mukaan - ratkaistu jo kauan sitten (E. Mach, V. von Weizsäcker ym)
- Mielenkiintoista on se, minkä vuoksi tätä ratkaisua ei tunneta/ tunnisteta/ tunnusteta ratkaisuksi
- Johtuu siitä, että emme enää näe maailmaa 1920-30 –lukujen eurooppalaiseen traditioon nojaavan tieteen silmin; kuhnilainen paradigmaongelma

REENPÄÄ

- Vaikeus syntyy siitä, että psykofyysistä ongelmaa yritetään ratkaista kausaalisen syy-seuraus –mallin avulla
- Reenpään mukaan aistinfysiologiassa vallitsee analoginen tilanne: Ärsyke –aistimus –malli on epätydyttävä, eikä onnistu selittämään aistimuksen syntytapaa

HAVAINTO

- Kaikki havainnot ovat teoriasidonnaisia
- Kumpi oli ennen, havainto vai teoria?
- Ei kumpikaan, koska kausaaliasetelma syy-seuraus –mallina on sopimaton tähän analyysiin
- Arabian- tai hebreankielinen väittämä jäsentyy merkitseväksi vain näitä kieliä osaavalle; vain jo merkitseväksi jäsentynyt kohde saa aikaan aistinfysiologisen reaktion
- Patologi vs. maallikko mikroskoopin ääressä
- Ihminen maailman aina jo tulkinneena oliona

MUUTAMIA SITAAATTEJA

- S 35: Metodiikkaskeemakseni valitsin asetelman ”aistimus – ärsyke” enkä siis klassillista, päinvastaisen järjestyksen sisältävää ”ärsyke – aistimus” asetelmaa.
- S 36: Kokeen yksinomaisesti omaan luonteeseen perustuva aistimus-ärsyke –menettelytapa , ... on kokeen ainoa filosofisesti perusteltavissa oleva menettelytapa

MUUTAMIA SITAAATTEJA

- S 120: Ruumis – sielu –probleeman kirjallisuudessa esiintyvä kuvailu on yleensä epätydyttävää, huonosti analysoitua, eikä asetetuilla edellytyksillä lupaa hedelmällistä ratkaisua.
- S 126: Asettaessamme sielullisuuden tai henkisyden ruumiillisuuteen nähden perustavaksi, olemme menetelleet kantilaisittain, ymmärtäen kaiken käsitteellisyyden, myös ruumiillisuuden, olevan ymmärrettävissä ainoalla meille mahdollisella tavalla, henkisten ilmausten avulla.

MANNERMAINEN FILOSOFIA

- Kant: kopernikaaninen kumous; das Ding für uns
- Husserl: elämismaailma tieteiden perustana
- Heidegger: fundamentaaliontologia
- Ludwik Fleck
- K-O Apel
- Lauri Rauhala
- Timo Järvillehto
- Juha Himanka
- Jussi Backman

HUSSERL JA HEIDEGGER

- Näiden filosofioiden/tietoteorioiden perusajatus on kantilainen: näemme maailman aina vain ihmisen näkökulmasta
- Ihmisen oleminen on primäärimpää kuin aineen oleminen
- Vain olemassa oleva ihminen voi tutkia luontoa ja saada selville, että maailma ”on” hänelle olemassa
- Kielen ja maailman yhteenkietoutuminen

- Kausaaliseen malliin nojaava luonnontieteissä tavallinen maailman käsittämistapa ikään kuin olettaa, että ainetta varmasti on olemassa, mutta suuri kysymys on, miten elottomasta aineesta on voinut kehittyä elämää ja tajunta
- Reduktionistiset tiedekäsitykset, fysiikka ensimmäisenä empiirisenä tieteenä
- Vastakkainen ajattelutapa katsoo, että ihmisen psyykkinen oleminen on primääriä, koska vain olemassa oleva ihminen voi esittää kysymyksen aineen, elämän, tajunnan tai psyyken olemassaolosta

OLEMISKÄSITTEEN ANALYYSI

- Tiede on ihmisen harjoittamaa toimintaa
- Psyhyken olemassaolon tavan selvittäminen edellyttää psyhyken olemassa olemisen; olemme aina jo etukäteen ottaneet kantaa tähän ongelmaan
- Heideggerin fundamentaaliontologia

